Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Vitae Christi pars secunda - Cod. Aug. perg. 23

[Reichenau ?], [15. Jh.]

Capitulum XXXIII

urn:nbn:de:bsz:31-41582

Visual Library

Anno dni xxxiiij — Capitulum xxxiiij

aliorum caritate pmittere deo uidetur in omnibus obauditurum ſe deo Et melior eſt laicus qui in p̄ma facie ſecularem profitetur uitam Ueneta aut̄ ſtudet ſpiritalit' q̄ ſacerdos q in prima quidem facie profitetur vitam ſpiritalem Ueneta aut̄ complectitur uitam carnalem Et melior eſt laycus ante deum pniam agens q̄ clericus permanens i pccis laycus aut̄ in die iudicii ſtolam ſacerdotale accipiet ideo et in criſmate ſic unguntur omes in ſacerdotio ſacerdos aut̄ pccator ſpoliatus ſacerdotii dignitate quam habuit erit inter infideles et ypocritas Unde et modo ſecularis homo poſt pccm̄ facile ad pniam uenit Nam occupatus negligencia ſeculari diu ſcripturis non ſatis intendit ſemp que i ſcripturis poſita ſunt noua ei vīr Ideo q3 cum audierit aliqd de gloria ſanctorum aut de pena pccatorum q̄ſi nouū ad audiens expaueſcit et dum aut bona concupiſcit aut mala timet compunctus ad pniam cito recurrit Nichil aut̄ impoſſibilius q̄ illum corrigere qui ſcit omnia et contempnens bonum diligit malum Omnia enim que ſunt in ſcripturis ſcis meditator cottidianam ante oculos eius inueterata et uilia eſtimantur Nam et quod terribile eſt uſu uileſcit Propterea clericus qui ſemp meditatur ſcripturas aut dō obſeruaturus eſt et erit perfectus aut ſi ſemel repperit illas contempnere nunquam excitatur in illis ut timeat Laicus aliquando uidit clericum cito pniam agentem et ſi deprehenſus humiliauerit ſe non ideo dolet quia peccauit ſꝫ confunditur quia perdidit gloriam ſuam putans ne dominus q̄ſi crudelis clericis pniam denegauit dicens ſi ſal infatuatum fuit in quo ſalietur Et q̄ſi naturale eſſe cōſideramus quia non eſt qui doceat illum errantem qui errantes alios corrigebat Ideo non dico pplatos qui ſcḋm rōem uerbi uitam ſuam diſpenſant ſꝫ publicanos et meretrices qui deſideriis mundialibus et uoluptatibus carnalibus ſꝫ ipos

(margin: tamen)

mancipauerunt precedent illos in regno dei q̄ illi conuerſi deſinunt eſſe quod erant Vos denegatis in opere quod uidemini profiteri i uerbo tamquam arbores folia ſine fructu hntes non paſcentes dnm ſuum ſꝫ deludentes Uerſo Per p̄mū erat filiū qui p̄mo renuit patris preceptum ſꝫ poſtea fecit ſignificantur peccatores qui male uiuendo deo ſeruire negant ſꝫ poſtea penitentes uirilit' operantur Per ſcḋm uero filium qui facere uoluntatem patris promiſit et non fecit ſignificantur illi qui operari uirtuoſe pmittunt ſꝫ non faciunt de quibus ſunt multi religioſi pfitentes ſiue magna ſiue euangelica conſilia cum tamen no obſeruent etiam precepta xp̄i quod etiam ſeculares peccatores tamen poſtea penitentes eis coram domino ꝑponitur cum dicitur quia publicani et meretrices precedent uos in regnū dei Nullus ergo pccator diffidat nullus iuſtus preſumat cum pccatores per pniam q̄nq3 alios in regnū dei precedant Oracio

Domine ihu xp̄e doctor bone da m veritatem corde credere et ore atq3 opere prout oportet confiteri malignorum q3 ſpirituū et hoim cautelas et aſtucias ſapienter declinare da michi legis naturales cordibus nrīs impreſſe et legis ſcripte in libris nobis date iuſticiam facere et tuā in omnibus uoluntatem ad implere ut nō cum ſcḋo filio penam ſꝫ cum p̄mo miſericordiam accipere merear conſequi ac cum uere penitentibus graciam in eccīa militante et gloriam in triumphante miſericorditer inuenire amen.

De locacione vinee et ſanguinarijs vinitoribus xxxv capitulum

Adidem ꝑpoſuit eis aliam parabolam de homine prefamilias qui plantauit vineam et circumdedit ei ſepem et fodit in ea torcular et edificauit turrim et locauit eam agricolis ſeu colonis

et peregre profectus est illi autem servos
suos ad capiendum fructus missos male trac-
taverunt et occiderunt et novissime filiu
missum heredem cognoscentes et heredita-
tem habere volentes apprehenderunt et ex
vineam eicientes eciam occiderunt Et interroga-
ti quid faceret dominus vinee colonis illis
dixerunt malos male perdet et vineam
suam locabit aliis agricolis qui reddant ei
fructum temporibus suis Quibus ipse dixit quia
auferetur ab ipsis regnum dei et dabitur gen-
ti facienti fructus eius In hac parabola
describit multiplicatam maliciam et ingra-
titudinem iudeorum quibus deus pater fami-
lias qui natura dominus benivolentia pater
homo mansuetudine non natura similitu-
dine non veritate multa beneficia contulit
quia domus israhel et synagoga vinea est
ex electis personis patriarcharum et prophe-
tarum sicut ex vitibus optimis quam de e-
gipto transtulit et in terra promissionis pla-
tavit cui sepem circumdedit custodiam qui-
dem triplicem scilicet angelicam super muros ie-
rusalem et humanam scilicet protectorum bellico-
rum virorum et terrenam scilicet municione mu-
rorum et fodit in ea torcular id est legem
iusticie timore comprimentem et malos tor-
quentem et hoc fodit signis minis et pro-
missis et edificavit turrim scilicet templum
et altarium dei quod dicitur turris propter alti-
tudinem edificii propter securitatem refugii propter
dignitatem privilegii respectu aliarum naci-
onum et locavit eam agricolis et operariis
scilicet sacerdotibus et principibus qui debent
extirpare vicia tamquam spinas et inserere
virtutes tamquam bona semina et servare cul-
tum divinum et iusticiam in hominibus et
peregre profectus est non loci mutacione quia
deus ubique est sed quia vinitoribus liberu
arbitrium reliquit vel propter longanimitate
quam in expectando ut a peccatis converterentur

habuit vel propter ipsorum negligenciam quia
secundum ambrosium qui ubique presens diligen-
tibus presencior et negligentibus absencior est Cum autem fructuum appropinquasset
quia post legem susceptam debebant facere
fructum bonorum operum misit servos suos
id est primos prophetas ad agricolas id est ad reges
et sacerdotes principaliter et ad alios sub-
iectos eis consequenter ut acciperent fructus
per predicacionem suam eos ad fructum bonorum ope-
rum reducendo et agricole apprehensis servis
quia multi reges et sacerdotes prophetas si-
bi missos a domino turpiter comprehenderes
male tractaverunt et occiderunt Iterum misit
alios servos plures prioribus multiplica-
do scilicet prophetas ad populi correctionem et fecerunt
eis similiter quia ipsi ingrati deum inhono-
raverunt et similiter illos prophetas persecuti
sunt et interfecerunt sed novissime id est in ultimis
temporibus misit filiu suum pro nobis incarnatu
quem heredem universorum et principem cog-
noscentes eiecerunt extra vineam negando
vel quia extra portam ierusolimorum occidere
crucifigendo volentes habere hereditatem te-
poralem scilicet possessionem cogitabant enim mente
sed si istum populus habeat deum necesse est ut amit-
tamus consuetudinem hostiarum que ad nos
parata est lucrum si autem occidamus eum sic
semper tenebitur consuetudo offerendarum ho-
stiarum et sic fiet nostra possessio et erit nostra
hereditas Veniet autem dominus ad iudicandum
et vindicandum istud factum quando ex eius or-
dinacione venit contra eos exercitus romanorum
et malos male perdidit quando civitatem et tem-
plum per romanos destruxit ac populum occidi
et captivari fecit Vel hereditas xpisti est ecclesia
quam iudei perire moliebantur dum fidem
eius extincta iusticiam que ex lege est per-
suadere gentibus conabantur hoc fecerunt
ut sic ingrati mali male perdantur et inferno
dampnentur et ab eis regnum dei scilicet xpistus scilicet

Caplm xxxvi

tur ſatiat eu ſcripturarum intelligentia
fides etiã et uita eterna auffertur et hoc
pertinet ad iudeorum reprobacõz ſz quod
ſequitur pertinet ad gentilium cõuerſione
et vinea ettiã locetur alijs agricolis quia
xpc etiaz ſuaz regendaz tradidit aplis et
alijs diſcipulis qui reddant ei fructũ tem=
poribus ſuis quia ad pdicatõz eorũ credidit
multitudo gentiũ uel regnũ celorũ detur a=
lijs ſz gentilibus ab oriente et occidente
ab auſtro et aquilone venientibus qui fa=
cient fructum cordis credendo et oris cõfitendo
ac operis fugiendo et corporis patiendo et
recumbent cum abraham yſaac et iacob
in regno dei et ipi iudei eicientur in tenebras
exteriores ❡ Poſſunt totum pt expom
de ettiã hoc modo quia homo .i. xpc plan=
tauit vineaz .i. ecctiaz in ſanguine ſuo et de
latere ſuo formatam in qua tot ſunt diſ=
ferentie palmitũ quot dñe homi et circum=
dedit ei ſepem .i. ewangelicaz doctrinaz uel
angelorum cuſtodiaz et fodit in ea torcu=
lar .i. xpi crucem uel martirum pacientia
et edificauit turrim ſz incarn xpi uel con=
templaciõz confeſſorum et doctorum uel
fidem de qua ecctia ſe defendit contra hoſtes
et locauit eaz agricolis .i. prelatis quorum
varijs miniſterijs regitur et gubernatur
et proſtus eſt ſupra exponitur Et miſit
ſeruos .i. bonos ad arguendum malos et a=
liquos ceciderunt et occiderunt ut patet de
multis Deinde mittitur xpc filius inuiſi=
biliter a patre qñ aliquem inſtigat ad
bonum ſz aliqui ſunt ingrati eius inſtinc=
tum non ſolum expellentes ſz ecaz peſſime
agentes xpc quod quantum in eis eſt occidunt
eum de quibus dicit apls rurſum crucifige=
tes filium dei et ſic ex dei iuſticia perdunt̃
et vinea alijs locatur cum eorũ loco boni
ſubrogantur ❡ Poteſt etiaz per vineaz iſtam
intelligi anima racionalis hominum per
deum locata quia ad hoc infunditur corpori

ut ipo mediante fructum faciat bonorum
operum et multa merita acquirat que
bona facta per hominem ſunt tamquã uites
et in quolibet bono hominis ſiue ſit bona co=
gitacio uel bona operacio uel locucio conſiſtit
quãdoz uue quarum quatuor emanent bonis
opera . uero debetur deo que uue ſunt cordis
iocunditas culpe remiſſio eterne mortis ui=
tacio eterne glorie acquiſitio quãta uua e
gloria dei iſtaz non nobis ſz deo dare debe⁹
❡ Poteſt inſuper expom de religione cuius
fundacio et maxime in triplici uoto dicitur
diuina plantacio Sepes regula et cõſtitu=
ciones torcular lectio et ſtudiũ ſcripture
turris predicacio agricolarum locacio pre=
latorum profeccio eſt felices qui bene colũt
et non negligunt augent et non diminuunt
conſeruant et non deſtruunt ❡ Quilibz
etiaz de populo eſt vinea et idem eſt culti
cultor quilibet enim ſuam colit ſz ipm unde
Jero: locata eſt aut vinea et locata eſt ea
condicione ut reddamus fructũ domino tem=
poribus ſuis et ſciamus vnoquoqz tempore
quid oporteat nos uel loqui uel facere //
❡ Principes aut ſacerdotum et ſcribe
et pharisei cognoſcentes qd de ipis dixe=
rit parabolaz iſtaz voluerunt eum qua=
ſi mendacem tenere ad occidendum ſz diuine
reuerencie humanum timorem pferentes
et timentes turbas non proceſſerunt in
factũ qm turbe ſicut pphetam habebant eum
Sed quem nunc turbe quaſi pphetaz habent
et colunt poſtea contra ipm crucifige cruci=
fige eum clamant quia turba mobilis eſt
nec in pposita uoluntate perſiſtens ubi Cri=
ſo: Omnis homo malus quantũ ad uolun=
tatem ſuaz et manus mittit in deum et oc=
cidit eum Qui enim deum creatore ad iu=
cunditatem non dubitat qui precepta eius con=
culcat qui nomen eius contempnit qui blaſ=
phemat qui murmurat contra deum et
turbato vultu aſpicit contra celum qm

In ira ſua manus audacter ſubleuat cont(ra)
eum homine ſi poterat ſi manus mitteret
in deum et occideret eum ut iam licene per
caret. Vide nunc obſtinacionem pontificum et
maiorum in malo quia audientes doctrinam
xpi non fuerunt contriti ſed magis ex hac
indignati et ad occidendum eum incitati
multi ſunt tales hodie qui indignantur cum
reprehenduntur quia pauci ſunt qui verita=
tem ſue correctionis velint audire ymo et p(er)=
ſequuntur reprehendentem eos pro ipſorum ſalu=
te. Vide eciam quomodo pontifices et maiores
retrahebantur a malo propter populum cum contra
deberet eſſe per contrarium hec plebs quaſi
aſina balaam fuit que ipm errantem cor=
ripuit hoc cottidie geritur in eccleſia cum quis
ſolo nomine frater eam quam non diligit eccleſi=
ae fidei et pacis unitatem erubeſcit vel non
impugnare propter bonorum multitudinem. Ecce
ab occidendo dei filio ad modicum denec venire
hom eius timore humano potuerunt retarda=
ri nunquam cum diuino amore voluerunt cohibi=
ri. Peccatores xpi contempnentes propter cupiditatem
temporalium conſpirauerunt in ipius mortem ne
perderent ciuitatem et templum in quo qui=
dem templo hauriebant pecuniam ipſi ſub ob=
tentu cultus diuini unde occiderunt filium ut
haberent hereditatem et pacifice poſſiderent
templum et ciuitatem ne occiſo eius romani
venirent et eis locum et gentem auferrent
Contrarium tamen eis accidit quia in vindicta
mortis xpi et locum et gentem perdiderunt
ubi Criſo. Nunquam igitur detentus per medios
eos tranſiit non apparens cumque aut apparens
dolentem eorum concupiſcentiam detinet hii aut
nec ſobrii fiebant nec verecundabantur Ita
ſemel eos dileccio principatus et vane glorie
repleuit cupido et potencia petere Nichil enim ita
aduerſus ſpiritum rapit impellit et in precipita=
ciones facit et nichil ita facit a futuris conde=
ſcit aſſiduum eſſe principibus hiis Nichil ita fa=
cit et hiis potuit ſicut omnibus illa pro honore

Fuerite enim aut regnum dei et hec omnia a=
dicientur vobis Ne itaque ſollicitus ſis de tu=
is ſed dimitte ea deo Si enim tu inde ſollicitus
fueris ut homo ſollicitus eris Si aut deus pro=
uiderit ne ſollicitus ſis de eis dimittens ſpi=
ritualia que maiora ſunt quia ipſe non val=
de eis prouidebit Ut igitur valde eis pro=
uideat et ſoli omnia concede Si enim et ipſe
ea tractaueris dimittens ſpiritualia non mul=
tam ipſe eorum faciet prouiſionem Ut igitur et ti=
bi hec bene diſpoſita ſint et a ſollicitudine e=
ripiaris vniuerſa ad hec ſpiritualibus deſpi=
ce ſecularia Ita enim et terram habebis cum ce=
lis et futuris bonis participabis hec Criſo.
Hec per Criſo. iam dicta mathe et pri=
mo ad monachos ſpectant de quorum vita id
Criſo. hoc loco narrat hic valde reprehendit
miſeriam hodiernorum monachorum eam que ad
ſecularium vitam comparat dicens Que vide=
tur onerosa eſſe vita et difficilis eam que mo=
nachorum eſt dico et crucifixorum multum
hac que videtur eſſe mitis et mollis dulcior
eſt et delectabilior et tamen eſt medium quanta
eſt portus et pelagi omnie a vento percuſſi
differencia tantie eius a conuerſacionibus conſeſti=
in modia tranquillitatis Foros enim et ciui=
tates et eos qui in medio ſunt tumultus fu=
gientes vitam que eſt in montibus elegerunt
que nichil habet commune ad preſencia et iam que ſunt
regum illius meditantes in ſilencio et quiete
multa et cum omnibus hiis deo ſunt omnium
opus eſt eis id quod erat et ade ante peccatum
Nos enim opus monachorum habebat adam ante
inobedienciam cum gloriam illam indutus erat
et deo cum libera preſencia copulabatur et regi=
onem illam que multa erat plena prioritate
habitabat Quo enim hii deterius illo ſunt
diſpoſiti cum ante inobedienciam poſitus eſt
operari paradiſum Nulla tunc erat et ſe=
cularis ſed nec hiis deo loquebatur cum pura con=
ſciencia hoc et hii Sed multo ampliorem hunc
libertatem preſenciam illam quanto et maiori poti=

Capl'm xxxviii

unitur gratia per dei largitionem in orbis
terrarum lunares surgentes a ceulo dari et
letantes et chorum unu statuentes in pclā
consciā consonant universi sicut ex uno ore
ympnos ad universorum cantāt deum laudā
tes eum et ei gratiaz pro omnibus solventes
pro proprijs et communibus beneficijs Cruare si ui=
detur adam dimittentes interrogemus quo
ab angelis hic distat chorus qui in terra can=
tant et dicunt gloria in excels deo et in terra
pax hominibus bone voluntatis postq̄ cantica illa
dixerunt genua flectentes deum quem primo
laudaverunt rogant et petunt primum q̄dez
nichil nulla enī eis horum est cura stare aut
cum libera pñtia ante terribile tribunal cum
venerit iudicare vivos et mortuos unigenit'
filius dei et nullum audire terribilem illaz vo=
cem que dicit nescio et ut cum pura consciā
et multis directoribus laboriosaz Hanc ex=
pleant vitaz et difficile hoc naviigent pelag'
cum tranquillitate deinde surgentes et pfīae=
tes tas sanctas illas et continuas orationes
oriente radio ad opus habet unusquisq; nul
lum stipendiū egentibus hinc congregantes
Magnus est illic qui vile opus capit Non est
ibi meum et tuū s; abiectum est inde hoc ver=
bum qd' decē milia est ca pluriumd In nullo ex p
tabernacula de terius celis disposita sunt etenī
angeli descendunt ad eos et angelorū dnator
Et mensa apud eos est ab omni avaricia mū=
da et philosophia plena Non sanguinis torren=
tes sunt apud eos nec carniū incisiones nec
dulcamina nec vapor coctorum implens inde=
center odoratum nec fumus inconveniens nec
cursus et tumultus et turbationes et clamos
aggravantes Sz panis et aqua hec quidem
ex fonte puro ille aūt a laboribus est iustis Si
aut et aliq' munificentius comedere voluerint
cōmitates arborum hec munificencia fit et
maior hic delectacio q̄ in regalibus mens
angelorum est hec mensa ab omni turbacione

eruta Et sedile eis fenum impletat suppōit'
sicut in heremo prandens xpc fecit Multi at
nec tegmine hic sitaiut s; pro tecto celum habet
et lunaz et pro lumine lucerne non indigentes
oculo nec incestro sol desuper ipa digne lucet
Hanc et angeli mensaz de celo contemplātes
letantur et exultant Hec igitur scientes et
deponentes avariciaz universaz invadam'
superius cum studio universo regnū capientes
ut et futuris fruamur bonis hec Crisostimus

Domine deus prefamilias omnipotens
qui vineaz ecclie tue prelatis locasti
ad colendum ut vicia tamq' spinas extirpādo
et virtutes tamq' bona semina inserendo fruc
in se et in subditis faciunt bonorū operum
dispensatus omnibus et platis et subditis ut fructū
cordis oris et operis tibi reddant et ubertate
fructuum maiestati tue placeant ac tandem
post laborem pntis vite cum electis tuis qui ben
et fideliter laboraverunt in regno tuo te mise=
rante requiescant amen .. De invitatis
ad nupcias 2 no hnte veste nupcialem

Et quia maiores iudeorum
intelligentes de se dici para=
bolas querebant dominum
tenere et occidere hanc eorum
sciens voluntatem nichilominus increpat scri=
entes nec timore superatur quo minus arguat
peccatores hinc habes argumentum q' si pre=
dicatio tua non fuerit semp consecuta effectū
non ideo desistas a predicatione et redarguere
maxime si spes est tibi de eorum quibus pre
dicas correctione Cum igitur ostenderit q'
regnū auferetur a iudeis et dabitur genti
facienti fructus eius ideo subiungit Aliam pa=
bolam de invitatis ad nupcias regis quas
fecit filio suo quorū quidaz venire neglexe=
runt quidaz vero servos missos contumelijs
affectos occiderunt et de alijs bonis et malis
vocatis qui venerunt et ad nupcias intrave=
runt hanc parabolaz inducit ut dei longam=